

Корецька Тетяна Костянтинівна

*аспірант Львівського регіонального інституту державного управління
Національної академії державного управління при Президенті України*

ORCID: 0000-0003-4824-3151

e-mail: tetyana.koretska@gmail.com

ОСОБЛИВОСТІ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ СОЦІАЛЬНИМИ ПРОЦЕСАМИ

Досліджено проблеми формування і функціонування системи державного управління соціальними процесами як основу вирішення завдань соціально-економічного розвитку. Встановлено, що сутність державного управління обумовлена функціями держави, які реалізуються у взаємодії із суспільством, у яких виявляється та конкретизується її суть та соціальне призначення держави. Науково обґрунтовано положення, що одним із головних завдань системи державного управління є створення сприятливих умов для реалізації можливостей соціальної системи, які виникають завдяки використанню різних методів управлінського впливу, які розширюють права і відповідальність різних суб'єктів самоврядування. На основі дослідження проблем соціально-економічного розвитку України встановлено, що Євроінтеграційні процеси, започатковані в Україні, вимагають реформування соціальної політики, соціального управління та формування нової системи соціальних цінностей.

Ключові слова: держава; управління; державне управління; соціальний процес; соціальна політика.

Постановка проблеми. Проблеми формування і функціонування системи державного управління соціальними процесами вже тривалий час постають у центрі дослідження провідних учених. Це обумовлено тим, що саме ефективне державне управління забезпечує реалізацію державної політики в ключових сферах життєдіяльності суспільства, добробут та соціальний захист громадян, конкурентоспроможність країни та економічне зростання. Сучасний етап соціально-економічного розвитку українського суспільства обумовлює необхідність реалізації державою передусім соціальних завдань, оскільки основні соціальні ризики досягли масштабів, які можуть становити реальну загрозу не тільки соціальній, але й національній безпеці, що є наслідком не лише системної управлінської кризи, а й неефективного виконання державою завдань саме соціальної спрямованості. У сучасних умовах становлення України як незалежної держави важливим є питання трансформації механізмів державного управління соціальним розвитком відповідно до типу внутрішнього і зовнішнього середовища. Якість державного управління відіграє фундаментальну роль у процесі європейської інтеграції, у забезпеченні цілісності території держави.

Сучасний етап цивілізаційного розвитку характеризується глибокою трансформацією економічних і управлінських відносин, зростанням ролі людського капіталу, соціальних інвестицій, соціальної відповідальності бізнесу в соціально-економічному розвитку країни. Тому актуальною є проблема дослідження особливостей управління соціальними процесами.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Соціальними аспектами державного управління займалися як вітчизняні провідні учені, так і зарубіжні. В їх працях зазначається, що соціальна функція державного управління є найголовнішою – всі інші є похідними. Водночас у їх працях недостатньо визначено, з позицій системного аналізу, особливості державного управління соціальними процесами.

Результати наукових досліджень із соціальної політики простежуються у вітчизняних фахівців, які представляють різноманітні галузі науки – економіку, соціологію, філософію, право, медицину тощо. Відомими серед них є: Е. Лібанова, О. Макарова, В. Новіков, А. Колот, О. Грішнова, В. Антонюк, Л. Лісогор, Г. Лопушняк, В. Мандибура, Л. Шевченко, Т. Камінська, Ю. Сасенко, Є. Суїменко та інші.

Виокремлення невирішених раніше частин загальної проблеми. Зростання ролі соціальних аспектів державного управління обумовлено розширенням ролі людського капіталу, соціальних інвестицій та соціальної відповідальності об'єктів господарської діяльності. При цьому необхідно враховувати, що в сучасній системі господарювання відбувається процес глибокої трансформації економічних і управлінських відносин – змінюється ієрархія факторів виробництва і на перше місце висувуються людські ресурси і проблеми їх регулювання.

Метою статті є дослідження проблем формування і функціонування системи державного управління соціальними процесами як основи вирішення завдань соціально-економічного розвитку.

Виклад основного матеріалу. Соціальні інвестиції, тобто інвестиції в людину, стають не тільки рентабельними, а й необхідною умовою підвищення конкурентної спроможності. Змінюються наші уявлення про робочу силу, її потенційні і реальні можливості і ролі в сучасному виробництві. Відбувається процес соціалізації економічних відносин, тобто інтеграції “соціального” в “економічне”, що, безумовно, змушує вносити істотні корективи в систему державного управління.

На думку О. Грішнкової [1], існують дві основні причини виникнення інтересу до проблем управління соціальними процесами. По-перше, це загальна закономірність розвитку сучасної науки загалом, яка виявляється в концентрації уваги вчених на дослідженні проблем людини. По-друге, це визнання того факту, що активізація творчих потенцій людини, розвиток висококваліфікованої робочої сили є найефективнішим способом досягнення економічного зростання. Людський капітал є “найціннішим ресурсом, набагато важливішим, ніж природні

ресурси або накопичене багатство. Саме людський капітал, а не заводи, обладнання і виробничі запаси є наріжним каменем конкурентоспроможності, економічного зростання і ефективності” [2].

Досліджуючи проблеми державного управління соціальними процесами, необхідно зазначити, що не існує єдиного погляду на те, чим є державне управління і в чому проявляється його сутність. На думку Г. Атаманчука, державне управління – це практичний, організуючий вплив держави на суспільну життєдіяльність людей з метою її впорядкування, збереження або перетворення, який базується на її владній силі [3]. На думку В. Авер’янова, державне управління необхідно трактувати як специфічну діяльність держави, що виявляється у функціонуванні її органів, які безперервно, планомірно, владно і в межах правових установлень впливають на суспільну систему з метою її вдосконалення, відповідно до державних інтересів [4], або як діяльність всіх державних органів із врегулювання суспільних відносин, організацію всіх аспектів життя суспільства [5]. Необхідно зазначити, що система державного управління в Україні має залишки командно-адміністративної системи управління, що ґрунтується на надлишковій централізації повноважень і функцій. Нереформована система державного управління є одним із джерел корупції, зумовлює низькі міжнародні рейтинги та конкурентоспроможність України на світових ринках.

Сутність державного управління обумовлено функціями держави, які реалізуються у взаємодії із суспільством як основні, найважливіші, напрямки її діяльності, основні напрямки внутрішньої і зовнішньої діяльності держави, в яких виявляється та конкретизується її сутність та соціальне призначення. Слово “функція” походить від лат. “functio” і означає: виконання, обов’язок, коло діяльності. Особливості будь-якого управління визначаються особливістю об’єкта управління. Коли йдеться про соціальні процеси, то об’єктом управління є соціальна система. Порівняно з біологічним та механічним управлінням, процес управління в людському суспільстві відрізняється складністю, оскільки люди наділені свідомістю та волею. Саме ж управління в системах соціального типу проявляється у свідомо-вольових зв’язках людей. Соціальне управління існує в межах взаємодії людей і саме через нього формуються зв’язки між окремими суб’єктами [6].

Функції управління – це відносно самостійні й однорідні частини змісту управлінської діяльності, в яких виражається владно-організуючий вплив суб’єкта управління на об’єкт. Загальними функціями державного управління є прогнозування, планування, організація, регулювання, координація, облік, контроль. Вони реалізують об’єктивно необхідний вплив на певні процеси, що відбуваються в господарській, політичній, соціально-культурній та інших сферах. Ці функції є основними, притаманними будь-якому управлінню, незалежно від того, на якому рівні та в яких галузях вони здійснюються [7].

Функцію державного управління можна визначити як частину управлінської діяльності держави, яку здійснюють на основі закону чи

іншого правового акту органи виконавчої влади притаманними їм методами для виконання завдань державного управління [8].

Соціальна функція є однією з найважливіших функцій демократичної та правової держави. Загалом, соціальна функція держави полягає у забезпеченні на всій території країни прав і свобод кожної людини і громадянина, створення умов для відтворення й розвитку людини, стимулювання творчого зростання людини, утілення в життя принципів соціальної справедливості тощо. Соціальна функція держави належить до її внутрішніх функцій і її об'єктом є людина, її життя та здоров'я. Досягнення такого стану, коли сутність держави стане дійсно соціальною, – основна мета усіх демократичних сил державно упорядкованого суспільства [9].

Соціальна функція державного управління закріплена у ст. 6 Конституції України, відповідно до якої Україна є суверенною, незалежною, демократичною, соціальною, правовою державою. Сутність соціальної функції держави стисло виражена у ст. 3 Основного Закону. Згідно з цією статтею, людина, її життя та здоров'я, честь і гідність, недоторканість та безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю; права і свободи людини та їх гарантії визначають зміст і спрямованість діяльності держави; утвердження й забезпечення прав і свобод людини є головним обов'язком держави [10].

Специфіка управління соціальними процесами визначається особливостями соціальної доктрини держави, яка є документом стратегічного значення, що відображає наукове систематизоване вчення, сукупність принципів, пріоритетів та механізмів формування і реалізації соціальної політики, цілісну концепцію соціального розвитку суспільства [11].

Будь-який соціальний процес обумовлений функціонуванням соціальної системи. Соціальна система – найвища форма самоорганізації людського суспільства, якій притаманна внутрішня структурна та функціональна цілісність, взаємозалежність усіх складових елементів і зв'язків між ними, їх певна ієрархія, визначена відносинами обміну, залежності й влади. Основними елементами соціальної системи є люди, які в процесі своєї життєдіяльності вступають у різноманітні зв'язки та взаємовідносини, формуючи суспільні явища й процеси, що конститууються у певні соціальні об'єкти й структури [12, 13].

Соціальні процеси відбуваються у межах соціальної системи, яка є упорядкованою сукупністю взаємозалежних та взаємодіючих індивідів, соціальних груп, спільнот, організацій, інститутів, об'єднаних стійкими взаємовідносинами, утворюючи мережу стійких, упорядкованих зв'язків між елементами соціальної системи, характерних для певної спільноти норм, цінностей, інститутів, у межах яких соціальні факти і колективні уявлення є зовнішніми, об'єктивованими, примусовими для всіх членів суспільства [14].

Соціальний процес – це закономірна, послідовна, безперервна зміна наступних один за одним у певний відрізок часу станів будь-якої соціальної системи, обумовлених внутрішніми і зовнішніми впливами. Структурно

соціальний процес враховує три основних елементи: по-перше, носія соціального процесу, в ролі якого виступають різні соціальні спільноти (виробничі та навчальні колективи, громадські маси, суспільство загалом); по-друге, соціальні зміни, які здійснює цей соціальний носій, а також ті трансформації, які відбуваються з ним під впливом зовнішніх впливів (інших агентів, зовнішнього середовища); по-третє, час розгортання (здійснення) соціального процесу [15].

Соціальні зміни – результат дій людей заради досягнення певних соціальних цілей, що обумовлює односпрямованість таких дій, які в цьому випадку є ще й спільними. Спряженість дій людей може бути і несвідомою завдяки наявності у них однакових мотивів і орієнтацій [16].

Державне управління соціальними процесами ми будемо розглядати як свідому і цілеспрямовану послідовну діяльність держави, пов'язану з реалізацією державно-владних повноважень суб'єктами державного управління, унаслідок чого відбувається зміна суспільних станів, подій і явищ. Це основний спосіб реалізації суб'єкт-об'єктних відносин на державному рівні, де суб'єктом державного управління є система державної влади у формі спеціально утворених органів, між якими розподілені певні функції державного управління, а об'єктом державного управління є все суспільство. Головною метою управління є реалізація державної стратегії та політики соціально-економічного розвитку.

Управління соціальними процесами є одним із найважливіших типів управління, метою якого є упорядкування процесів суспільного розвитку, створення умов для задоволення потреб людини, суспільства, розвитку його основних підсистем відповідно до об'єктивних законів функціонування соціуму. Головним завданням є досягнення відповідності суб'єктивної діяльності людей вимогам об'єктивних законів суспільного розвитку, забезпечення збалансованого та стабільного функціонування та розвитку соціуму.

Головними підсистемами соціальної системи є: підсистема відтворення, функціонування та розвитку (задоволення) соціальних інтересів людей, соціальних груп, їх соціальних цінностей (передусім соціальної справедливості), забезпечення їх соціальної безпеки (через політику доходів, систему оплати праці, соціальне страхування, соціальний захист, пенсійне забезпечення, соціальну допомогу тощо); соціальна структура суспільства і, передусім, соціальні (соціально-класові, соціально-трудова, сімейно-шлюбні тощо) відносини; установи і підприємства соціальної інфраструктури, спрямовані на надання соціальних послуг (медичних, освітніх, культурних, побутових тощо) [17].

Зазначимо, що досить часто соціальну систему розглядають як частину економіки, що безпосередньо пов'язана з кінцевими потребами людини, сім'ї, соціальної групи, суспільства загалом, задоволенням соціальних потреб, споживанням благ та послуг, отриманням доходів тощо. Цим самим концентрувалася увага на важливому, але однобічному взаємозв'язку між матеріальним виробництвом, суспільством, державою та людиною. Так, Дж. Стігліц розглядає соціальну систему як державний сектор економіки, в

якому виробляються ті товари і послуги, які не в змозі забезпечити ринкова економіка або забезпечує, з огляду на соціальну безпеку, неефективно. На сьогодні вчені все більше концентрують увагу на соціо-гуманітарних складових суспільного, насамперед матеріального, виробництва. Соціо-гуманітарні складові суспільного прогресу, зокрема задоволення соціальних потреб, морально-етичні питання, вчені розглядають як пріоритетні завдання, вирішивши які, можна вирішити і суперечності соціально-трудових відносин в індустріальному суспільстві [18].

Євроінтеграційні процеси, започатковані в Україні, вимагають реформування соціальної політики, соціального управління та формування нової системи соціальних цінностей. Дослідження проблем соціально-економічного розвитку засвідчує, що за останні десятиліття в більшості країн світу спостерігається неухильне зростання частки асигнувань держави на соціальні заходи. Збільшення цих видатків зумовлене підвищенням ролі людського чинника як основної продуктивної сили економічного зростання й нагромадження національного багатства і поглиблення нерівності у доходах між різними соціальними групами населення, насамперед у країнах із перехідною економікою [19].

У системі державного управління соціальними процесами об'єктом управління є суспільство, його діяльність, а суб'єктом – інститути виконавчої влади.

Конкретизація поняття “соціальні інвестиції” зводиться до таких моментів:

- соціальні інвестиції розглядаються як важливий інструмент управління людськими ресурсами;
- вони мають багаторівневе спрямування: їх суб'єктами можуть бути люди, держава і корпорації;
- корпоративні соціальні інвестиції спрямовані на розвиток людського капіталу корпорацій і здебільшого є добровільними, додатковими витратами корпорацій, що виходять за межі мінімальних соціальних державних стандартів;
- корпоративні соціальні інвестиції не обмежуються тільки матеріальними (фінансовими) витратами, але можуть і враховувати “організаційно-управлінські інвестиції” в людину;
- практичний досвід довів економічну рентабельність соціальних інвестицій. Однак їх ефективність не повинна обмежуватися тільки фінансовими результатами. Критерієм ефективної соціальної відповідальності повинна бути конкурентна спроможність, яка, поряд із економічними аспектами, має важливе соціальне значення.

Соціальні інвестиції займають своє особливе місце в загальному алгоритмі управління, яке визначається такою послідовністю різних її елементів: людські ресурси – людський капітал – соціальна відповідальність – соціальні інвестиції – підвищення конкурентної спроможності. Людські ресурси так і залишаються потенційними

можливостями, якщо вони в системі управління не трансформуються в людський (соціальний) капітал. Внутрішнє та зовнішнє середовище значно підвищує роль соціальної відповідальності в системі управління соціальним капіталом. Соціальні програми й інвестиції є конкретним проявом рівня соціальної відповідальності. Соціальні інвестиції спрямовані на самозростання соціального капіталу та його відтворення в розширених масштабах на основі підвищення конкурентної спроможності економіки.

Нині затребувана нова парадигма управлінської теорії, заснована на пріоритеті головного суб'єкта управління – творчої особистості, для якої питання пізнання дійсності, культури мислення набувають особливої актуальності. Суб'єкт управління вибирає і застосовує методи управління, тому творчий людський фактор став вирішальною умовою досягнення успіху.

Можна виділити такі методи управління соціальними процесами:

- особистісно-психологічні, що використовуються для формування світогляду та особистості управлінців як основних суб'єктів управління;
- соціальні та соціально-психологічні, застосовувані з метою підвищення соціальної активності людей;
- економічні, зумовлені економічними стимулами;
- організаційно-адміністративні, засновані на прямих директивних вказівках;
- самоврядування як різновид саморегулювання соціальної системи;
- моделювання, прогнозування, експертні оцінки, діагностика;
- методи глобального регулювання, орієнтовані на планетарно-космічні масштаби управління [20].

Соціальні методи управління пов'язані способами досягнення соціальних цілей суспільства – не тільки економічними, організаційно-адміністративними засобами мотивації людської поведінки, а й через визначення соціальних цілей, підвищення якості життя, зміцнення соціальних організацій, підвищення соціальної зрілості суспільства, його окремих структур, передусім керівників. Будучи основними, соціальні методи є і комплексними. Але в цьому комплексі, відповідно до вимог об'єктивних закономірностей, вони багато в чому визначають змістовний аспект управління та задають вектор розвитку всім іншим методам впливу. Наприклад, поряд із економічним стимулюванням на сьогодні широко використовується стимулювання творчою працею, більшою соціальною захищеністю, якістю соціального впливу, почуттям соціальної причетності до справ фірми тощо.

Соціальні методи враховують широкий спектр методів соціального нормування, соціального регулювання, морального стимулювання. Це дає змогу впорядкувати соціальні відносини між соціальними групами, колективами і окремими працівниками шляхом введення різних соціальних норм. Важливо наголосити, що соціальні методи управління нині стають системоутворюючими тому, що метою системного аналізу є визначення пріоритету цілей і способу

отримання максимального управлінського результату. Таким пріоритетом на сучасному етапі став людський ресурс, реалізація якого, як свідчить світовий досвід, визначає ефективність економіки (надійність і якість продукції), дієвість політики (демократичність і справедливість), розвиненість духовно-культурної сфери [21].

Економічні методи управління є способами і засобами досягнення економічних цілей управління на основі реалізації вимог економічних законів. Іншими словами, економічні методи в сучасному значенні – це економічний розрахунок, заснований на свідомому використанні всієї системи економічних законів і категорій ринкової економіки. До різноманітних економічних методів управління передусім потрібно зарахувати економічне стимулювання, спрямоване на економічні інтереси працівників. Його основою є формування доходів підприємств і організацій, а також кожного працівника залежно від особистого внеску. Система економічного стимулювання є сукупністю розроблених і здійснюваних заходів, націлених на посилення зацікавленості персоналу і кожного працівника в отриманні можливо високого прибутку [22].

Організаційно-адміністративні методи базуються на владних відносинах, дисципліні і відповідальності. Організаційно-адміністративний вплив здійснюється у таких видах:

- пряме адміністративне регулювання – вказівка, яка має обов'язкове спрямування, адресується конкретним керованим об'єктам або особам, впливає на конкретну ситуацію, що склалася;
- встановлення правил, що регулюють діяльність підлеглих (нормативне регулювання), вироблення стандартних процедур адміністративного впливу;
- розробка та впровадження рекомендацій з організації та вдосконалення певних процесів, що піддаються адміністративному впливу;
- контроль і нагляд за діяльністю організацій і окремих працівників [23].

Основною формою реалізації і застосування організаційно-адміністративних методів управління є оперативне втручання у соціальний процес із метою координації зусиль його учасників для виконання визначених перед ними завдань. Загалом, об'єктивною основою використання організаційно-адміністративних методів управління є організаційні відносини, що становлять частину механізму управління [24].

Одним із головних завдань сучасної системи управління є створення сприятливих умов для реалізації можливостей керованої системи, які з'являються завдяки використанню різних методів управлінського впливу, які розширюють права і відповідальність різних суб'єктів самоврядування. Проблеми самоврядування набувають особливого статусу в умовах децентралізації, коли йдеться про визнання прав суб'єкта управління не лише за державними органами і громадськими організаціями, а й за соціальними групами, трудовими колективами та кожною особистістю. Самоврядування є процесом перетворення людини, трудового колективу з об'єкта управлінської

діяльності в її суб'єкт. Це особливий варіант організації управління. Йдеться про асоціації трудящих, що регулюють реальне з'єднання працівників із засобами виробництва та розподіл по праці, тобто здійснюють ключові організаційно-економічні процеси. Самоврядування в цьому сенсі поєднує в собі працю і управління, іншими словами, складається новий тип соціально-економічних відносин між рівноправними суб'єктами в процесі їх спільної трудової діяльності з приводу управління. Саме на цьому рівні самоврядування виробляються ті способи його подальшого розвитку, які можуть бути поширені і на вищі щаблі управління [25].

Самоврядування можливе тільки в таких економічних умовах, в яких кожен працівник і трудові колективи реалізують себе як суб'єкти власності. В умовах самоврядування праця з'єднується з керуванням через відносини власності. Оскільки економічною формою їх реалізації є корпоративізм, то більш сприятливі умови для розвитку самоврядування складаються на нижньому рівні, де корпоративні відносини проявляються найбільш значимо, їх розвиток і впровадження створюють міцну економічну основу для процесів самоврядування та демократизації всієї діяльності місцевих суб'єктів управління [26].

Висновки і перспективи подальших розвідок. Як показують результати дослідження, можливості використання різних методів управління нерозривно пов'язані з саморозвитком соціальних систем, які все більше стають суб'єктами управління, вирішують все більшу кількість актуальних питань на основі самоврядування.

В умовах децентралізації державного управління централізація повинна забезпечувати гармонійний, системний розвиток загалом, децентралізація – підтримувати прийняття і реалізацію самостійних рішень кожним суб'єктом самоврядування. Необхідно розуміти, на якому рівні управління певний метод виявиться найбільш ефективним. У цих умовах принцип демократичного централізму перетворюється в принцип демократичного управління, що в ідеалі відповідає політиці самоврядування.

До методів глобального регулювання дослідники зараховують політичні та державно-правові. Політичні методи закріплюють законодавчим порядком інтереси певної категорії осіб або соціальних груп у тому випадку, коли існуюча нормативно-правова база не відповідає вимогам сучасності, постійно входить у суперечність із поточною ситуацією або істотно знижує якісні показники життя для конкретних груп, верств населення. Також відомо, що застосування кожного з цих методів має свої межі ефективності. Державно-правові методи повинні законодавчо управляти ситуаціями глобальних змін навколишньої дійсності.

Підсумовуючи вищезазначене, вважаємо, що всі методи управління, які використовуються суб'єктами управління цілісно, системно, як засоби пояснення і зміни навколишньої дійсності, базуються на вираженні закономірностей руху людського мислення.

Список використаної літератури

1. Грішнова О. А. Людський капітал: формування в системі освіти і професійної підготовки. Київ : Знання, КОО, 2001. 254 с.
2. Сулейманова В. Ш. Человеческий капитал как фактор европейской экономической интеграции // Вестник ТИСБИ. 2005. №1. С. 193—197.
3. Атаманчук В. Г. Теория государственного управления : кур. лекц. Москва : Юридическая литература, 1997. С. 38.
4. Державне управління в Україні : навч. посіб. / за заг. ред. В. Б. Авер'янова. Київ : ТОВ СОМІ, 1999. 265 с.
5. Административное право : учебник / под ред. Ю. М. Козлова, Л. Л. Попова. Москва : Юрист, 1999. С. 483.
6. Ляхович Г. І. Щодо сучасного розуміння сутності та особливостей державного управління в державі // Вісник ХНУВС. 2009. № 3 (46). С. 130.
7. Функції державного управління: поняття, види та їхня характеристика. URL : <http://studies.in.ua/admin-pravo-shpora/2907-funktsiyi-derzhavnogo-upravlinnya-ponyattya-vidi-ta-yihnya-harakteristika.html> (дата звернення: 13.11.2018).
8. Економічні функції державного управління. URL : https://vuzlit.ru/1298911/ekonomichni_funktsiyi_derzhavnogo_upravlinnya (дата звернення: 13.11.2018).
9. Арістова І. В. Соціальна функція держави як визначальна категорія права соціального забезпечення України // Форум права. 2006. № 2. С. 18—21. URL : <http://www.nbu.gov.ua/e-journals/FP/2006-2/06aivszu.pdf> (дата звернення: 13.11.2018).
10. Конституція України // Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30. Ст. 141.
11. Енциклопедія державного управління : у 8 т. / наук.-ред. кол. : Ю. В. Ковбасюк (голова) [та ін.] ; Національна академія державного управління при Президенті України. Т. 8 : Публічне врядування / наук.-ред. кол. : В. С. Загорський (голова), С. О. Телешун (співголова) [та ін.]. Київ : НАДУ, 2011. С. 536.
12. Скурагівський В. А., Шевченко М. Ф. Соціальні системи та соціологічні методи їх дослідження. К. : Вид-во УАДУ, 1998. С. 22.
13. Енциклопедія державного управління... Т. 1. 748 с.
14. Там само. С. 559.
15. Соціальний процес і соціальний прогрес. URL : https://stud.com.ua/61770/sotsiologiya/sotsialniy_protsees_sotsialniy_progres (дата звернення: 13.11.2018).
16. Соціальні процеси і їх класифікація. URL : https://stud.com.ua/76854/sotsiologiya/sotsialni_protseesi_klasifikatsiya (дата звернення: 13.11.2018).
17. Боршук Г. С., Третяк Т. К., Корецька Т. К. Системний аналіз процесів формування соціальної політики в сучасних умовах // Ефективність державного управління : зб. наук. пр. Вип. 2 (55) : у 2 ч. Ч. 1 / за заг. ред. чл.-кор. НАН України В. С. Загорського, доц. А. В. Ліпенцева. Львів : ЛРІДУ НАДУ, 2018. С. 25.
18. Енциклопедія державного управління... Т. 1. С. 562.
19. Дзюбик С. Роль державних органів влади в управлінні соціально-економічними процесами // Збірник наукових праць Української Академії державного управління при Президенті України : в 2 ч. / за заг. ред. Б. Лугового, В. Князева. Київ : Вид-во УАДУ, 1999. Вип. 2. С. 46, 47.
20. Методи соціального управління. URL : <http://ni.biz.ua/11-4/40936.html> (дата звернення: 13.11.2018).

21. Соціальні і соціально-психологічні методи. URL : <http://ni.biz.ua/2-3/15556.html> (дата звернення: 13.11.2018).

22. Методи соціального управління...

23. Стратегічне управління розвитком аграрних формувань. URL : <http://dSPACE.tneu.edu.ua/bitstream/316497/16589/1/%D0%9F%D0%BB%D0%B5%D0%BA%D0%B0%D0%BD%20%D0%9E.%D0%86.%20.pdf> (дата звернення: 13.11.2018).

24. Поняття методів управління земельними ресурсами. URL : <https://buklib.net/books/35328/> (дата звернення: 13.11.2018).

25. Методи самоврядування. URL : <http://ni.biz.ua/2-3/15558.html> (дата звернення: 13.11.2018).

26. Методи самоуправління та шляхи їх вдосконалення. URL : <http://diplomba.ru/work/122428> (дата звернення: 13.11.2018).

Статтю подано: 08.10.2018

Статтю схвалено: 04.12.2018

Koretska Tetiana Kostiantynivna

*Postgraduate student of Lviv Regional Institute
for Public Administration of the National Academy
for Public Administration under the President of Ukraine*

ORCID: 0000-0003-4824-3151

e-mail: tetyana.koretska@gmail.com

**PECULIARITIES OF PUBLIC ADMINISTRATION
OF SOCIAL PROCESSES**

Problem setting. At the present stage of social and economic development of Ukraine, social risks have reached a scale that can pose a real threat not only to social but also to national security. In today's conditions of the formation of Ukraine as an independent state, the question of transforming the mechanisms of public administration of social development in accordance with the nature of the internal and external environment is important. The quality of public administration plays a fundamental role in the process of European integration, and in ensuring the integrity of the state.

Recent research and publications analysis. Both leading Ukrainian and foreign scholars deal with the social aspects of public administration, and they argue in their works that the social function of public administration is the most important – all the others are derivatives.

The results of scientific research on social policy can be traced in Ukrainian experts representing various branches of science: economics, sociology, philosophy, law, medicine, etc. There are famous among them: Libanova, Makarova, Novikov, Kolot, Hrishnova, Antoniuk, Lisohor, Lopushniak, Mandybura, Shevchenko, Kaminska, Saienko, Suimenko and others.

Highlighting previously unsettled parts of the general problem. It is established that the essence of public administration is determined by the functions of the state that are implemented in interaction with society, in which the essence and social purpose of the state are revealed and specified. It is scientifically substantiated that one of the main tasks of the public administration system is to create favorable conditions for the realization of the possibilities of the social system that arise due to the use of various methods of administrative influence that extend the rights and responsibilities of various entities of self-government.

The purpose of the article is to study the essence of public administration in general and the peculiarities of management of social processes in particular.

Paper main body. On the basis of the study of the problems of socio-economic development of Ukraine, it has been established that the European integration processes launched in Ukraine require the reform of social policy, social management and the formation of a new system of social values.

The growth of the role of social aspects of public administration is due to the expansion of the role of human capital, social investment and social responsibility of the economic activity objects. It should be borne in mind that in the modern economic system there is a process of profound transformation of economic and administrative relations. Taking into account the foregoing, it can be concluded that the modern system of public administration in Ukraine has the remnants of a command-administrative system of governance based on redundant centralization of authority and functions. The unreformed system of public administration is one of the sources of corruption, which leads to low international ratings and Ukraine's competitiveness on world markets. It is scientifically substantiated that social function is one of the most important functions of a democratic and legal state, which is to secure the rights and freedoms of every person and citizen throughout the country, to create conditions for the reproduction and development of a person, to stimulate creative growth of a person, and to implement the principles of social justice.

It is proved that social management methods are connected with the ways of achieving the social goals of society: not only economic, organizational and administrative means of motivation of human behavior, but also through setting social goals, improving the quality of life, strengthening social organizations, increasing the social maturity of society, its separate structures, and first of all managers. Social methods include a wide range of methods of social normalization, social regulation, and moral stimulation. This allows to streamline social relations between social groups, teams and individual workers by introducing different social norms. Economic management methods are the ways and means of achieving economic objectives of management based on the implementation of the requirements of economic laws.

Conclusions of the research and prospects for further studies. One of the main tasks of the modern management system is to create favorable conditions for the realization of the capabilities of a managed system that arise due to the use of various methods of administrative influence that extend the rights and responsibilities of various entities of self-government. The problems of self-government acquire a special status in the conditions of decentralization: when it comes to recognizing the rights of the subject of governance not only for state bodies and public organizations, but also for social groups, labor collectives and each individual.

Key words: state; management; public administration; social process; social policy.

References

1. Hrishnova, O. A. (2001). *Liudskiy kapital: formuvannya v systemi osvity i profesiinoy pidhotovky*. Kyiv: Znannia, KOO. 254 p. [in Ukrainian].
2. Sulejmanova, V. Sh. (2005). Chelovecheskiy kapital kak faktor evropejskoj jekonomicheskoy integracii. *Vestnik TISBI*, № 1, pp. 193-197 [in Russian].
3. Atamanchuk, V. G. (1997). *Teorija gosudarstvennogo upravlenija*. Moskva: Juridicheskaja literature. pp. 38 [in Russian].

4. Averianova, V. B. (Eds.). (1999). *Derzhavne upravlinnia v Ukraini*. (1999). Kyiv: TOV SOMY. 265 p. [in Ukrainian].
5. Kozlova, Ju. M., Popova, L. L. (Eds.). (1999). *Administrativnoe pravo*. Moskva: Jurist. pp. 483 [in Russian].
6. Liakhovych, H. I. (2009). Shchodo suchasnoho rozuminnia sutnosti ta osoblyvostei derzhavnogo upravlinnia v derzhavi. *Visnyk KhNUVS*, №3 (46), pp. 130 [in Ukrainian].
7. *Funktsii derzhavnogo upravlinnia: poniattia, vydy ta yikhnia kharakterystyka*. (2018). URL : <http://studies.in.ua/admin-pravo-shpora/2907-funkcyi-derzhavnogo-upravlnnya-ponyattya-vidi-ta-yihnya-harakteristika.html> [in Ukrainian].
8. *Ekonomichni funktsii derzhavnogo upravlinnia*. (2018). URL : https://vuzlit.ru/1298911/ekonomichni_funktsiyi_derzhavnogo_upravlnnya [in Ukrainian].
9. Aristova, I. V. (2006). Sotsialna funktsiia derzhavy yak vyznachalna katehoriia prava sotsialnoho zabezpechennia Ukrainy. *Forum prava*, №2, pp. 18-21. URL : <http://www.nbu.gov.ua/e-journals/FP/2006-2/06aivszu.pdf> [in Ukrainian].
10. Konstytutsiia Ukrainy. (1996). *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy*, № 30, st.141 [in Ukrainian].
11. *Entsyklopediia derzhavnogo upravlinnia*. (2011). Vol. 1 – 8: *Vol. 8: Publichne vriaduvannia*. Kyiv: NAPA. pp. 536 [in Ukrainian].
12. Skurativskiyi, V. A., Shevchenko, M. F. (1998). *Sotsialni systemy ta sotsiologichni metody yikh doslidzhennia*. Kyiv: Vyd-vo UADU [in Ukrainian].
13. *Entsyklopediia derzhavnogo upravlinnia... Vol 1: Teoriia derzhavnogo upravlinnia*. 748 p. [in Ukrainian].
14. *Ibid*. pp. 559.
15. *Sotsialnyi protses i sotsialnyi prohres*. (2018). URL : https://stud.com.ua/61770/sotsiologiya/sotsialniy_protse_sotsialniy_progres [in Ukrainian].
16. *Sotsialni protsesy i yikh klasyfikatsiia*. (2018). URL : https://stud.com.ua/76854/sotsiologiya/sotsialni_protse_si_klasifikatsiya [in Ukrainian].
17. Borshchuk, H. S., Tretiak, T. K., Koretska, T. K. (2018). Systemnyi analiz protsesiv formuvannia sotsialnoi polityky v suchasnykh umovakh. *Efficiency of Public Administration*, Issue 2 (55), pp. 25 [in Ukrainian].
18. *Entsyklopediia derzhavnogo upravlinnia*. (2011)... Vol. 1: *Teoriia derzhavnogo upravlinnia*. pp. 562.
19. Dziubyk, S. (1999). Rol derzhavnykh orhaniv vlady v upravlinni sotsialno-ekonomichnymy protsesamy. *Zbirnyk naukovykh prats Ukrainskoi Akademii derzhavnogo upravlinnia pry Prezydentovi Ukrainy*, Issue 2, pp. 46, 47 [in Ukrainian].
20. *Metody sotsialnoho upravlinnia*. (2018). URL : <http://ni.biz.ua/11-4/40936.html> [in Ukrainian].
21. *Sotsialni i sotsialno-psykholohichni metody*. (2018). URL : <http://ni.biz.ua/2-3/15556.html> [in Ukrainian].
22. *Metody sotsialnoho upravlinnia...*
23. *Stratehichne upravlinnia rozvytkom ahrarnykh formuvan*. (2018). URL : <http://dspace.tneu.edu.ua/bitstream/316497/16589/1/%D0%9F%D0%BB%D0%B5%D0%BA%D0%B0%D0%BD%20%D0%9E.%D0%86.%20.pdf> [in Ukrainian].
24. *Poniattia metodiv upravlinnia zemelnymy resursamy*. (2018). URL : <https://buklib.net/books/35328> [in Ukrainian].

25. *Metody samovriaduvannia*. (2018). URL : <http://ni.biz.ua/2-3/15558.html> [in Ukrainian].

26. *Metody samoupravlinnia ta shliakhy yikh vdoskonalennia*. (2018). URL : <http://diplomba.ru/work/122428> [in Ukrainian].

Paper submitted: 08.10.2018

Paper accepted: 04.12.2018

Цитування: Корецька Т. К. Особливості державного управління соціальними процесами // Ефективність державного управління : зб. наук. пр. Вип. 4(57) : у 2 ч. Ч. 1 / за заг. ред. чл.-кор. НАН України В. С. Загорського, доц. А. В. Ліпенцева. Львів : ЛРІДУ НАДУ, 2018. С. 108—121.

Citation: Koretska, T. K. (2018). Osoblyvosti derzhavnoho upravlinnia sotsialnymy protsesamy. *Efficiency of Public Administration*, Issue 4(57), pp. 108-121.